

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

2 aprilie 2020*

„Trimitere preliminară – Proprietate intelectuală – Drept de autor și drepturi conexe – Directiva 2001/29/CE – Articolul 3 alineatul (1) – Directiva 2006/115/CE – Articolul 8 alineatul (2) – Noțiunea de «comunicare publică» – Întreprindere de închiriere de autovehicule care sunt fiecare echipate standard cu un radio”

În cauza C-753/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Högsta domstolen (Curtea Supremă, Suedia), prin decizia din 15 noiembrie 2018, primită de Curte la 30 noiembrie 2018, în procedura

Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå u.p.a. (Stim),

Svenska artisters och musikers intresseorganisation ek. för. (SAMI)

împotriva

Fleetmanager Sweden AB,

Nordisk Biluthyrning AB,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan, președinte de cameră, și domnii I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič (raportor) și C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: doamna C. Strömholm, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 6 noiembrie 2019,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå u.p.a. (Stim) și pentru Svenska artisters och musikers intresseorganisation ek. för. (SAMI), de P. Sande și de D. Eklöf, advokater;
- pentru Fleetmanager Sweden AB, de S. Hallbäck, de S. Wendén, de J. Åberg și de U. Dahlberg, advokater;
- pentru Nordisk Biluthyrning AB, de J. Åberg, de C. Nothnagel și de M. Bruder, advokater;

* Limba de procedură: suedeza.

– pentru Comisia Europeană, de K. Simonsson, de J. Samnadda, de E. Ljung Rasmussen și de G. Tolstoy, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 ianuarie 2020,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO 2001, L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230), precum și a articolului 8 alineatul (2) din Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (JO 2006, L 376, p. 28, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 14).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul a două litigii între Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå u.p.a. (Stim) (organism suedez pentru gestionarea drepturilor compozitorilor de opere muzicale și ale editorilor acestora), pe de o parte, și Fleetmanager Sweden AB (denumită în continuare „Fleetmanager”), pe de altă parte, și, respectiv, între Svenska artisters och musikers intresseorganisation ek. för. (SAMI) (organism suedez pentru gestionarea drepturilor conexe ale artiștilor interpreți sau executanți), pe de o parte, și Nordisk Biluthrning AB (denumită în continuare „NB”), pe de altă parte, în legătură cu calificarea, din perspectiva dreptului de autor, a închirierii de autovehicule echipate cu aparate de radio.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 3 Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) a adoptat la Geneva, la 20 decembrie 1996, Tratatul OMPI privind drepturile de autor (denumit în continuare „TDA”), care a fost aprobat în numele Comunității Europene prin Decizia 2000/278/CE a Consiliului din 16 martie 2000 (JO 2000, L 89, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 20, p. 212) și a intrat în vigoare, în ceea ce privește Uniunea Europeană, la 14 martie 2010 (JO 2010, L 32, p. 1).
- 4 Articolul 8 din TDA, intitulat „Dreptul de comunicare către public”, prevede:

„Fără a aduce atingere dispozițiilor articolului 11 alineatul (1) punctul (ii), articolului 11a alineatul (1) punctele (i) și (ii), articolului 11b alineatul (1) punctul (ii), articolului 14 alineatul (1) punctul (ii) și articolului 14a alineatul (1) din Convenția de la Berna, autorii de opere literare și artistice se bucură de dreptul exclusiv de a autoriza orice comunicare către public a operelor lor prin mijloace tehnice cu fir sau fără fir, inclusiv de a pune la dispoziția publicului operele lor astfel încât oricine să poată avea acces la acestea de la locul și în momentul dorit.”
- 5 Declarații comune privind TDA au fost adoptate de Conferința diplomatică la 20 decembrie 1996.
- 6 Declarația comună privind articolul 8 din tratatul menționat este redactată după cum urmează:

„Se înțelege că simpla furnizare de instalații care permit sau realizează o comunicare nu constituie o comunicare către public în sensul prezentului tratat sau al Convenției de la Berna. [...]”

Dreptul Uniunii

Directiva 2001/29

- 7 Considerentul (27) al Directivei 2001/29 are următorul cuprins:

„Simpla furnizare a instalațiilor care permit sau care realizează comunicarea nu reprezintă comunicare în înțelesul prezentei directive.”

- 8 Potrivit articolului 3 din această directivă, intitulat „Dreptul de comunicare publică a operelor și dreptul de a pune la dispoziția publicului alte obiecte protejate”:

„(1) Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor lor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment.

[...]

(3) Drepturile menționate la alineatele (1) și (2) nu se epuizează prin niciun act de comunicare publică sau de punere la dispoziția publicului în sensul prezentului articol.”

Directiva 2006/115

- 9 Articolul 8 din Directiva 2006/115, intitulat „Radiodifuziunea și comunicarea publică”, prevede la alineatul (2):

„Statele membre prevăd un drept pentru a asigura că o remunerație echitabilă unică este plătită de utilizator, atunci când o fonogramă publicată în scopuri comerciale sau o reproducere a acestei fonograme este utilizată în scopul unei radiodifuzări prin intermediul undelor radioelectrice sau pentru orice comunicare publică și că această remunerație este repartizată între artiștii interpreți sau executanți și producătorii de fonograme în cauză. În absența unui acord între artiștii interpreți sau executanți și producătorii de fonograme, statele membre pot stabili condițiile repartizării remunerației între aceștia.”

Dreptul suedez

- 10 Upphovrättslagen (1960:279) [Legea (1960:279) privind dreptul de autor, denumită în continuare „Legea din 1960”] a transpus Directiva 2001/29 în dreptul suedez. Articolul 2 din aceasta reglementează dreptul exclusiv al autorilor de a reproduce operele lor și de a le pune la dispoziția publicului prin „comunicarea” publică a operei (al treilea paragraf punctul 1) sau prin reprezentarea acesteia (al treilea paragraf punctul 2).

- 11 Articolele 45 și 46 din Legea din 1960 reglementează drepturile conexe ale artiștilor interpreți sau executanți și ale producătorilor de înregistrări sonore și de filme.

- 12 În temeiul articolului 47 din această lege, care transpune articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2006/115, înregistrările sonore pot face obiectul unei reprezentări publice sau al unei comunicări publice, cu excepția cazului în care această comunicare este realizată astfel încât particularii au acces la înregistrarea sonoră dintr-un loc și la un moment ales de ei înșiși. Cu ocazia unei asemenea utilizări, producătorii și artiștii interpreți sau executanți a căror reprezentare este înregistrată au dreptul la o remunerație echitabilă.

Litigiile principale și întrebările preliminare

- 13 Fleetmanager și NB sunt societăți de închiriere de autovehicule stabilite în Suedia. Ele oferă spre închiriere, direct sau prin intermediari, vehicule echipate cu aparate de radio, în special pentru perioade care nu depășesc 29 de zile, ceea ce se consideră a fi, în temeiul dreptului național, închiriere de scurtă durată.
- 14 În litigiul dintre Stim și Fleetmanager, dedus judecării tingsrätt (Tribunalul de Primă Instanță, Suedia), Stim a solicitat obligarea acestei societăți să îi plătească suma de 369 450 de coroane suedeze (SEK) (aproximativ 34 500 de euro), majorată cu dobânzi, pentru încălcarea dreptului de autor. Stim a susținut că Fleetmanager, prin punerea la dispoziția unor terți, și anume societăți de închiriere de autovehicule, a unor vehicule echipate cu aparate de radio pentru închirieri pe termen scurt către clienți particulari, a contribuit la atingerile aduse dreptului de autor săvârșite de aceste societăți, care au pus la dispoziția publicului opere muzicale fără a dispune de o autorizație în acest sens.
- 15 Instanța de prim grad a apreciat că închirierea de vehicule echipate cu aparate de radio implica o „comunicare publică” a unor opere muzicale, în sensul Legii din 1960, și că remunerarea autorilor acestor opere era întemeiată. Totuși, ea a considerat de asemenea că Fleetmanager nu a participat la aceste atingeri aduse dreptului de autor, astfel încât acțiunea formulată de Stim a fost respinsă. Hotărârea respectivă a fost confirmată în apel. Stim a declarat recurs împotriva hotărârii pronunțate în apel la Högsta domstolen (Curtea Supremă, Suedia).
- 16 În litigiul dintre SAMI și NB, NB a sesizat Patent- och marknadsdomstolen (Tribunalul pentru Proprietate Intelectuală și Cauze Economice, Suedia) cu o acțiune prin care a solicitat să se declare că nu este obligată, pentru motivul că vehiculele pe care le închiriază unor particulari și unor antreprenori sunt echipate cu aparat de radio și cu CD-player, la plata unor redevențe către SAMI pentru utilizarea unor înregistrări sonore între 1 ianuarie 2015 și 31 decembrie 2016.
- 17 Instanța sesizată a considerat că Legea din 1960 trebuie interpretată în conformitate cu Directiva 2001/29 și că, potrivit jurisprudenței Curții, utilizarea unei fonograme vizată la articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2006/115 corespunde unei „comunicări publice” în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29. Ea a constatat de asemenea că punerea la dispoziție de către NB a unor aparate de radio în vehiculele de închiriat dădea persoanelor aflate în vehiculele respective posibilitatea să asculte înregistrările sonore și, având în vedere aceasta, ea trebuie considerată o astfel de „comunicare”. În plus, instanța menționată a apreciat că sunt îndeplinite și celelalte criterii constitutive ale „comunicării publice”. În consecință, această instanță a statuat că NB trebuie să remunereze SAMI și a respins acțiunea introdusă de NB. Această hotărâre a fost infirmată în apel de Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm în calitate de Curte de Apel pentru Proprietate Intelectuală și Cauze Economice, Suedia). SAMI a declarat recurs împotriva hotărârii pronunțate în apel la Högsta domstolen (Curtea Supremă).
- 18 În aceste condiții Högsta domstolen (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Închirierea de autovehicule care sunt echipate în mod standard cu aparate de radio înseamnă că locatorul autovehiculelor este un utilizator care realizează o comunicare publică în sensul prevederilor articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 și în sensul prevederilor articolului 8 alineatul (2) din Directiva 2006/115?
- 2) Care este relevanța, dacă există una, a volumului activității de închiriere de autovehicule și a duratei închirierii?”

Cu privire la cererea de redeschidere a fazei orale a procedurii

- 19 După prezentarea concluziilor domnului avocat general, Stim și SAMI au solicitat, prin actul depus la grefa Curții la 6 februarie 2020, să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.
- 20 În susținerea cererii lor, ele arată că, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 39, 52 și 53 din concluziile domnului avocat general, anumite elemente referitoare în esență la distincția dintre sfera privată și sfera publică, pentru a stabili dacă există o „comunicare publică”, pot să fi fost greșit înțelese. Din această cauză, Curtea ar putea să nu fie suficient de lămurită în această privință.
- 21 Trebuie amintit că, în temeiul articolului 252 al doilea paragraf TFUE, avocatul general prezintă în mod public, cu deplină imparțialitate și în deplină independență, concluzii motivate în cauzele care, în conformitate cu Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, necesită intervenția sa. Nici concluziile acestuia, nici motivarea pe care se întemeiază avocatul general nu sunt obligatorii pentru Curte (Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Köln-Aktienfonds Deka, C-156/17, EU:C:2020:51, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 22 Pe de altă parte, reiese dintr-o jurisprudență constantă a Curții că, din oficiu, la propunerea avocatului general sau la cererea părților, aceasta poate dispune redeschiderea procedurii orale, în conformitate cu articolul 83 din regulamentul său de procedură, în cazul în care consideră că nu este lămurită suficient sau că trebuie să soluționeze cauza pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților. În schimb, Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și Regulamentul de procedură nu prevăd posibilitatea ca părțile să prezinte observații ca răspuns la concluziile prezentate de avocatul general (Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Köln-Aktienfonds Deka, C-156/17, EU:C:2020:51, punctul 32 și jurisprudența citată).
- 23 În speță, cererea de redeschidere a fazei orale formulată de Stim și de SAMI urmărește să le permită să răspundă la constatările efectuate de domnul avocat general în concluziile sale.
- 24 Pe de altă parte, Curtea consideră, după ascultarea avocatului general, că dispune de toate elementele necesare pentru a răspunde la întrebările adresate de instanța de trimitere și că toate argumentele relevante pentru soluționarea prezentei cauze au fost dezbătute între părți.
- 25 În consecință, nu este necesar să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 26 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 și articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2006/115 trebuie interpretate în sensul că închirierea de autovehicule echipate cu aparate de radio constituie o comunicare publică, în sensul acestor dispoziții.
- 27 Această problemă se ridică în cadrul unor litigii privind, pe de o parte, existența unei comunicări publice neautorizate a operelor muzicale, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29, de către societăți de închiriere de vehicule echipate cu aparate de radio, precum și, pe de altă parte, posibilitatea unui organism de gestiune colectivă a drepturilor conexe ale artiștilor interpreți sau executanți de a solicita o remunerație echitabilă acestor societăți atunci când închirierea acestor vehicule generează o comunicare publică, în sensul articolului 8 alineatul (2) din Directiva 2006/115.

- 28 Trebuie amintit că, în temeiul jurisprudenței Curții, întrucât legiuitorul Uniunii nu a exprimat o voință diferită, expresia „comunicare publică”, utilizată în cele două dispoziții citate anterior, trebuie interpretată ca având aceeași semnificație [a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 martie 2012, Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, punctele 49 și 50, precum și Hotărârea din 16 februarie 2017, Verwertungsgesellschaft Rundfunk, C-641/15, EU:C:2017:131, punctul 19 și jurisprudența citată].
- 29 În plus, expresia menționată trebuie interpretată în lumina noțiunilor echivalente cuprinse în textele de drept internațional și astfel încât să rămână compatibilă cu acestea, ținând seama și de contextul în care se înscriu asemenea noțiuni și de finalitatea urmărită de dispozițiile convenționale relevante în materia proprietății intelectuale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții, C-403/08 și C-429/08, EU:C:2011:631, punctul 189, precum și Hotărârea din 15 martie 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, punctele 51-56).
- 30 Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de „comunicare publică” asociază două elemente cumulative, și anume un „act de comunicare” a unei opere și comunicarea „publică” a acesteia din urmă (Hotărârea din 16 martie 2017, AKM, C-138/16, EU:C:2017:218, punctul 22, Hotărârea din 7 august 2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, punctul 19 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 19 decembrie 2019, Nederlands Uitgeversverbond și Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, punctul 61 și jurisprudența citată).
- 31 Pentru a stabili dacă închirierea de vehicule echipate cu aparate de radio constituie un act de comunicare, în sensul Directivelor 2001/29 și 2006/115, trebuie efectuată o apreciere individualizată, având în vedere mai multe criterii complementare, neautonome și interdependente unele în raport cu celelalte. În plus, aceste criterii trebuie aplicate atât în mod individual, cât și în interacțiune unele cu celelalte, în măsura în care pot avea, în diferite situații concrete, o intensitate foarte variabilă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iunie 2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, punctul 25 și jurisprudența citată).
- 32 Printre aceste criterii, Curtea a subliniat în mod repetat rolul indispensabil al utilizatorului și caracterul deliberat al intervenției sale. Astfel, acest utilizator realizează un „act de comunicare” atunci când intervine, pe deplin conștient de consecințele comportamentului său, pentru a da acces clienților săi la o operă protejată și aceasta în special atunci când, în lipsa acestei intervenții, clienții respectivi nu ar putea beneficia sau ar putea beneficia doar cu dificultate de opera difuzată [a se vedea printre altele Hotărârea din 15 martie 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, punctul 82 și jurisprudența citată, Hotărârea din 15 martie 2012, Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, punctul 31, precum și Hotărârea din 14 iunie 2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, punctul 26 și jurisprudența citată].
- 33 Or, reiese din considerentul (27) al Directivei 2001/29, care reia în esență declarația comună privind articolul 8 din TDA, că „[s]impla furnizare a instalațiilor care permit sau care realizează comunicarea nu reprezintă comunicare în înțelesul prezentei directive”.
- 34 Această situație se regăsește în ceea ce privește furnizarea unui aparat de radio integrat într-un autovehicul închiriat, care permite recepționarea, fără nicio intervenție suplimentară din partea societății de închiriere, a radiodifuziunii terestre accesibile în zona în care se află vehiculul, astfel cum a arătat în esență și domnul avocat general la punctul 32 din concluziile sale.
- 35 O furnizare precum cea vizată la punctul anterior se diferențiază de actele de comunicare prin care prestatorii de servicii transmit în mod deliberat clienților lor opere protejate, distribuind un semnal prin intermediul unor receptoare pe care le-au instalat în localurile lor (Hotărârea din 31 mai 2016, Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, punctele 47 și 54, precum și jurisprudența citată).

- 36 În consecință, trebuie constatat că, prin punerea la dispoziția publicului a vehiculelor echipate cu aparate de radio, societățile de închiriere de vehicule nu realizează un „act de comunicare” publică a unor opere protejate.
- 37 Această interpretare nu poate fi repusă în discuție de argumentul potrivit căruia societățile de închiriere de vehicule pun la dispoziția clienților lor spații pe care Stim și SAMI le califică drept „publice”, și anume habitaculurile vehiculelor de închiriat, în care este posibil accesul la obiecte protejate prin intermediul aparatelor de radio cu care sunt echipate aceste vehicule. Astfel, furnizarea unui asemenea spațiu, la fel ca furnizarea aparatelor de radio înseși, nu constituie un act de comunicare. De altfel, din jurisprudența Curții reiese că natura privată sau publică a locului în care are loc comunicarea este lipsită de relevanță (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 decembrie 2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, punctul 50).
- 38 În aceste condiții, nu este necesar să se examineze dacă o astfel de punere la dispoziție trebuie considerată o comunicare „publică”.
- 39 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 și articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2006/115 trebuie interpretate în sensul că nu constituie o comunicare publică, în sensul acestor dispoziții, închirierea de autovehicule echipate cu aparate de radio.

Cu privire la a doua întrebare

- 40 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 41 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională, precum și articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale trebuie interpretate în sensul că nu constituie o comunicare publică, în sensul acestor dispoziții, închirierea de autovehicule echipate cu aparate de radio.

Semnături